

Рожкова М. О.*

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕСТІВ ЯК МЕТОДУ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ПРИ ВИВЧЕННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНО- ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті висвітлено актуальність використання різних видів педагогічних тестів як методу контролю навчальних досягнень студентів. Визначено їх основні переваги та недоліки.

Згідно з концепцією модернізації української освіти одним з ключових пріоритетних завдань є забезпечення державних гарантій – доступності та рівних можливостей отримання повноцінної освіти; досягнення нової сучасної якості професійної освіти. Узв'язку з цим актуальною є проблема науково-обґрунтованих методів контролю якості освіти студентів вищих навчальних закладів.

Отримання якісної об'єктивної інформації в галузі педагогічної діяльності пов'язано сьогодні з розвитком тестології як нової галузі наукового знання, яка з'явилася в початку ХХ століття на стику психології, педагогіки, соціології та інших поведінкових наук. Педагогічна тестологія, відповідно до концепції В. С. Аванесова, покликана займатися питаннями розробки тестів для об'єктивного контролю знань, умінь, навичок, уявлень студентів.

Аналіз результатів досліджень зарубіжних (Д. Вілфорд, К. Інгенкамп, П. Клайн) та вітчизняних вчених-педагогів (В. С. Аванесов, Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов, А. А. Киверялг, В. П. Беспалько, Ю. Ф. Гуцин, М. В. Кларін, Г. С. Ковальова, В. Г. Кузнецов, О. Б. Логінова та ін) показав, що одним з найбільш потужних, надійних і об'єктивних методів визначення досягнень студентів є педагогічні тести. Ученими вивчені питання теорії педагогічних тестів, композиція і форми тестових завдань, умови та процедура проведення тестування, пред'явлення даних та їх інтерпретація.

Аналіз науково-педагогічної літератури і сучасної освітньої практики показав, що в даний час в Україні йде процес становлення системи тестування в галузі освіти, а тестові технології розглядаються як один із засобів контролю якості підготовки і рівня предметних досягнень студентів. Однак багато вчених констатують недостатню вивченість науково-теоретичних основ технологій комп'ютерного тестування, оскільки вивчаються переважно окремі аспекти впливу тестової технології на якість навченості студентів.

Таким чином, виникли об'єктивні протиріччя між:

– уніфікацією форми більшості тестових систем (тести з вибором відповіді), що функціонують у практиці освіти

* © Рожкова М. О.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

і психологічно обґрунтованою необхідністю в різноманітності форм і функцій тестових завдань з метою посилення їх навчального та мотивуючого потенціалів;

– відсутністю в більшості викладачів навичок програмування і потребою у створенні варіативних тестових систем контролю рівня навченості студентів на основі індивідуального педагогічного досвіду;

– між зростаючою потребою у використанні методики адаптивного тестування як засобу контролю якості освіти у вищій школі та недостатньою розробленістю цієї проблеми в педагогічній науці.

З урахуванням цих протиріч загальна проблема полягає в недостатності теоретичних обґрунтувань моделей ефективного інструментарію комп'ютерної діагностики предметної навченості.

Метою статті є теоретичне обґрунтування доцільності й аналіз результатів експериментальної перевірки технології адаптивного комп'ютерного тестування у професійній підготовці студентів Економіко-технологічного технікуму ХНТУ.

Педагогічний контроль є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу. Він дає змогу перевірити ефективність, виявити позитивні та негативні сторони, переваги й недоліки освітнього процесу. Його слід розглядати як взаємообумовлену, взаємопов'язану та взаємоузгоджену діяльність того, хто навчає, і того, хто навчається. Необхідність контролю й оцінювання навченості студентів обґрунтовується циклічністю освітнього процесу (мета навчання – навчально-виховний процес – результати – аналіз), що передбачає дію закономірного дидактичного зв'язку. Для педагогічно-правильного визначення нової мети навчання слід постійно відслідковувати стан навченості студентів та порівнювати отримані результати з бажаними.

До основних складових педагогічного контролю результативності навчального процесу належать моніторинг і діагностика.

Педагогічна діагностика – це процес зіставлення реального рівня навчальних досягнень студентів зі змістом ідеалізованої моделі їх навченості (компетентності). Педагогічна діагностика ґрунтується на матеріалах моніторингу навчально-виховного процесу, є інструментальним та технологічним засобом внесення коригуючих дій, спрямованих на підвищення ефективності та якості навчання.

Отже, якщо традиційна перевірка знань, умінь і навичок студентів лише констатує результати навчання, не пояснюючи їх походження, то діагностування розглядає результати у зв'язку зі шляхами і способами їх досягнення. Діагностування поєднує в собі контроль, перевірку, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналіз, виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого розвитку.

Процес контролю – це одна з найбільш трудомістких

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

і відповідальних операцій у навчанні, пов'язана з гострими психологічними ситуаціями як для студентів, так і для викладача. З іншого боку, її правильна постановка сприяє покращенню якості підготовки фахівців [1].

Під час діагностики якості навчання можливе використання різних методів контролю – системи послідовних взаємопов'язаних діагностичних дій викладача та студентів, що забезпечують зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу. У сформованому педагогічному процесі розрізняють кілька видів контролю: попередній, поточний, тематичний, рубіжний, підсумковий і випускний [2].

На початку навчального року, як правило, проводяться діагностичне тестування та діагностичні контрольні роботи, тобто здійснюється вхідний контроль, метою якого є виявлення навчальних досягнень студентів, їх базової підготовки за курс попереднього навчального року, виявлення прогалин та їх усунення. Вхідний контроль можливий і доречний також і в середині навчального року, на початку вивчення нового розділу.

Поточний контроль здійснюється в процесі засвоєння кожної теми та забезпечує можливість діагностувати засвоєння студентами лише окремих елементів навчальної програми. Головна мета поточної перевірки – навчальна. Методи та форми такої перевірки можуть бути різними, вони залежать від таких факторів, як зміст навчального матеріалу, його складність, вік та рівень підготовки студентів, мети навчання, конкретних умов. Тематичне оцінювання являє собою цілісний контроль знань з певного блоку предметного курсу. Проводиться наприкінці вивчення теми.

Підсумковий контроль проводиться наприкінці семестру і навчального року. Він спрямований на діагностування рівня фактичної навченості, зіставлення отриманих результатів з початковими, визначення відповідності навчальних досягнень певним нормам (стандартам).

Систему контролю утворюють іспити і заліки, усне опитування, контрольні роботи, колоквіуми, реферати, семінари, лабораторні роботи, звіти з виробничої практики. Такі методи контролювання успішності студентів в даний час використовують більшість навчальних закладів. Вибір форм контролю залежить від мети, змісту, методів, часу та місця [3].

Перелічені методи діагностування успішності учнів мають певні недоліки.

1. Можуть виникати труднощі, пов'язані з особливостями викладацької роботи:

- досить часто проявляються розбіжність вимог різних викладачів, відмінності в їх рівні строгості при оцінці тієї самої відповіді;
- розходження у професійної кваліфікації;
- при організації поточних перевірок знань великої кіль-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

кості студентів, коли оцінювання проводиться, головним чином, лише за формальними критеріями, спостерігається звантаженисть викладача рутинною мало творчою роботою, пов'язаною з великим обсягом інформації, яку потрібно підготувати, обробити і проаналізувати за відносно короткої проміжок часу;

– можлива небезпристрастність викладача (з психологічних або інших причин) до оцінки відповідей деяких студентів;

– іноді оцінки, що виставляються студентам, виявляються недостовірними через побоювання викладача, що вони будуть використані для оцінювання роботи самого викладача.

2. Труднощі, пов'язані зі специфікою традиційної форми перевірки знань. Такі, наприклад, як відсутність чіткої сформульованих стандартів знань і конкретно окреслених обсягів умінь, достатніх для кожної позитивної оцінки (часто викладач мучиться з питанням: «Яку оцінку поставити – «незадовільно» чи все ж таки можна оцінити як «задовільно»?»).

3. Труднощі, пов'язані зі студентами: використання шпаргалок, списування, «взаємодопомога» на іспиті, що спотворює достовірність оцінки знань студентів і заважає викладачу об'єктивно поглянути на якість педагогічної роботи.

4. Відсутність об'єктивних критеріїв оцінювання та ефективних механізмів порівняння результатів навчання з даної дисципліни (спеціальності) у різних ВУЗах, що особливо актуально для вироблення правильної стратегії підготовки кадрів. Прийнята, переважно, методика прийому іспитів з 3-4 питань у квитку не дозволяє оцінити повноту освоєння матеріалу і провокує списування [4].

Для проведення ефективної оцінки якості знань повинні бути розроблені особливі форми контролю. Найважливішим і найбільш ефективним способом оцінки якості навчання є застосування сучасних комп'ютерних технологій. Одним із найбільш перспективних і ефективних напрямів оцінки якості навчання є комп'ютерне тестування знань, умінь і навичок студентів.

Таким чином, особливо в контексті долучення України до Болонського процесу, тестування розглядають як один із перспективних засобів ефективної перевірки результатів навчання чи ступеня готовності студента до певного виду діяльності.

Класичним у педагогіці є визначення К. Інгекампа: «Тестування – це метод педагогічної діагностики, за допомогою якого вибір поведінки, що презентує передумови чи результати навчального процесу, повинен максимально відповідати принципам зіставлення, об'єктивності, надійності та валідності вимірів, повинен пройти опрацювання й інтерпретацію й бути прийнятним для застосування в педагогічній практиці» [5].

Для діагностики успішності навчання розробляються спеціальні методи, які різними авторами називаються тестами навчальних досягнень, тестами успішності, дидактичними тестами та ін. У літературі зустрічається наступне визначення

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

тестів досягнень. Це стандартизований тест, побудований на навчальному матеріалі і призначений для оцінювання рівня оволодіння суб'єкта навчання навчальними знаннями. Ці тести є психодіагностичними методиками вимірювання та оцінювання досягнутого рівня розвитку здібностей, умінь та знань [2].

До тестів досягнень належить і найбільш коректний засіб педагогічних вимірювань – педагогічний тест. Під педагогічним тестом розуміють систему взаємопов'язаних предметним змістом завдань специфічної форми, що дозволяють оцінювати структуру і вимірювати рівень знань. Він складається із системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення, обробки та аналізу результатів.

Тестове завдання – складова частина педагогічного тесту, що відповідає вимогам технологічності, форми, змісту. Тестові завдання можна поділити на дві групи:

1. Завдання відкритої форми.

Завдання такої форми ще називають завданнями з вільною відповіддю або короткою формою відповіді. Для них відсутні заздалегідь визначені варіанти відповіді: особа, яка тестується, формулює відповідь самостійно, доповнюючи питання. Ця форма завдання використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять, імен, дат тощо. За змістом тестове завдання відкритої форми є твердженням з невідомою змінною. Окремим випадком тестового завдання відкритої форми є завдання на заповнення пропущених слів у тексті [7].

2. Завдання закритої форми.

Такі завдання передбачають наявність кількох заздалегідь визначених відповідей, з яких особа, яка проходить тестування, вибирає одну або кілька правильних. Існують різні види таких завдань: завдання з множиною варіантів; завдання альтернативних відповідей; завдання множинного вибору; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності.

Найбільш популярними та вживаними серед них є завдання з множинним вибором, які передбачають наявність заздалегідь складених варіантів відповідей. Тестові завдання з множинним вибором містять три компоненти: запитальна (змістова) частина; перелік відповідей; інструкція з виконання.

Тестове завдання з простим множинним вибором. Завдання такого типу використовуються під час перевірки вміння правильного відтворення знань. Вони передбачають наявність кількох відповідей на запитання, з яких тільки одна є правильною. Існують різні думки відносно кількості можливих відповідей. Дехто рекомендує обмежувати їх трьома, але фахівці вважають, що максимальну кількість можливих відповідей доцільно встановлювати на рівні п'яти, оскільки більша кількість зменшує візуальне сприйняття відповідей завдання [7].

Приклад тестових завдань з простим множинним вибором з дисципліни «Матеріалознавство»:

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Яке наведене нижче визначення є помилковим?

1. Гігієнічні властивості тканин спрямовані на збереження здоров'я людини.
2. До механічних властивостей тканин відносяться міцність, пружність та зминальність.
3. Найбільша повітряпроникність у щільних тканин.
4. Тканини з натурального шовку мають високу драпірувальність.

Тестові завдання на встановлення відповідності. Завдання такої форми ще називають тестом на асоціативні зв'язки. Вони дозволяють установити знання фактів, взаємозв'язків, термінології, позначень, методик і т. ін. Тестові завдання на встановлення відповідності ефективні при самоконтролі й поточному контролю знань. Завдання, що побудовані за принципом встановлення відповідності частин, що подаються у вигляді двох стовпчиків. Під час тестування потрібно встановити правильну відповідність між інформацією в обох стовпчиках, тобто знайти пари у стовпчиках, що логічно пов'язані між собою. У якості елементів у цих стовпчиках можуть бути пари «слово» – «визначення», «слово» – «зображення», «фраза» – «тлумачення» і т. ін.

Тестове завдання на відтворення правильної послідовності.

Такі тестові завдання потребують від студента вміння правильно відтворити певну послідовність дій, даних або елементів певної комбінації. Використання таких завдань доцільне під час проведення тестування вмінь та знань правильної послідовності дій, алгоритмів діяльності, послідовностей, технологічних прийомів тощо. Під час виконання завдання на відтворення правильної послідовності студент має вказати у правильному порядку порядкові номери відповідей, розташованих у випадковому порядку [7].

Приклад тесту з дисципліни «Технологія виробів»

Встановіть правильну послідовність, подавши нумерацію цифрами:

Тема «Обробка застібки вшивними планками»	Номер технологічної операції
- укріпити кінець застібки клейовою прокладкою	
- обшити верхні кінці планок	
- розрізати отвір для застібки	
- намітити місце розташування застібки	
- пришити планки по наміченим лініям	
- закріпити застібку у кінці подвійною строчкою	

За формою проведення тести можуть бути індивідуальними і груповими, усними та письмовими, бланковими, предметними, апаратними і комп'ютерними.

У даний час комп'ютерне тестування успішно використовується в Економіко-технологічному технікуму ХНТУ при вивченні курсу спеціальних дисциплін «Матеріалознавство»,

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

«Обладнання виробництва» та «Технологія виробів» спеціальності «Швейне виробництво». Так, студентам першого курсу після циклу лабораторних робіт з теми «Текстильні волокна» пропонуються тести з простим множинним вибором за певною темою даного курсу. Тести містять у собі питання з будови, хімічного складу, властивостей різних текстильних волокон. Наприклад, у запропонованих питаннях тесту необхідно вказати сировину для певних волокон. На екрані представлено кілька варіантів відповідей, серед яких може бути декілька правильних, а не тільки один.

Приклад такого тесту:

ПЕРЕВІРОЧНИЙ ТЕСТ

Тема: «Штучні та синтетичні волокна»

I варіант

II варіант

1. Виберіть назви волокон

штучних

синтетичних

а) капрон

а) лавсан

б) віскоза

б) ацетат

в) хлорін

в) нітрон

г) триацетат

г) полінозне

2. Сировина для волокон

синтетичних штучних

а) відходи хлопку

б) продукти переробки нафти

в) продукти переробки кам'яного вугілля

г) відходи деревини

3. Виберіть

найменш міцне волокно

найбільш міцне волокно

а) віскозне

а) віскозне

б) нітронове

б) капронове

в) ацетатне

в) лавсанове

4. Міцність у вологому стані

синтетичних волокон

штучних волокон

а) підвищується

б) знижується

5. Виберіть властивості, які є тільки у

віскози та ацетату

капрону та лавсану

а) гігроскопічність

б) електризуємість

в) стійкість до стирання

г) пружність

Для відповіді на такі тести студент повинен знати не тільки конкретні властивості волокон, а й уміти логічно мислити, порівнювати, а також аналізувати відповіді. У розроблених тестах міститься по 20 питань. Для обробки тестів була написана контролююча програма. Під час контрольних заходів студент за комп'ютером відповідає на питання, що з'являються на екрані, і наприкінці тестування одержує оцінку за п'ятибальною шкалою.

Раніш, при старій системі, для проведення заліку з курсу «Матеріалознавство» було потрібно досить багато часу для

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

опитування всіх студентів. Нині теоретичною частиною заліку є тестування. Для охоплення всієї теми в тесті пропонується 20-40 питань. Після закінчення проведення контролю оцінку ставить сама машина.

Після проведення статистичних досліджень з вивчення тестування як методу педагогічного контролю було виявлено, що в тесті повинно бути 15-20 завдань. Вони допомагають визначити, чи володіє студент основними поняттями, закономірностями, чи вміє скласти певну послідовність дій, а також як отримані знання допомагають йому при виконанні практичних завдань.

Для контролю набутих знань студентам пропонуються завдання, як правило, з відповідями в «закритій формі», коли потрібно вибрати один варіант з декількох запропонованих, чи відповідей у «відкритій формі», коли потрібно вставити пропущене слово, або на відтворення правильної послідовності.

Приклад тестових завдань в «закритій формі».

Тест з теми: «Обробка двшовних рукавів»

1. Які зрізи має нижня частина рукава?

- а) передній, задній, ліктьовий
- б) передній, ліктьовий, нижній, окату
- в) ліктьовий, нижній, окату

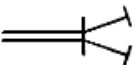
2. Як намічають довжину рукава?

- а) від верхньої точки окату вздовж переднього зрізу рукава
- б) від верхньої точки окату вздовж ліктьового зрізу рукава
- в) від верхньої точки окату вздовж середини рукава

У цьому випадку, коли відповідь однозначна, вона оцінюється за двобальною системою – 1 чи 0; якщо завдання має кілька правильних відповідей, можливі три оцінки – 0, 0,5 і 1.

Тестові завдання на встановлення відповідності використовуються на заняттях на етапі самоконтролю та при поточному контролі знань. Наприклад:

Знайдіть співвідношення шва та його умовного зображення

	Умове зображення шва	Найменування шва
1		А) Подвійний
2		Б) Запошивний
3		В) Зшивний у розпрасування
4		Г) Накладний з закритим зрізом

Введення в тест завдань із різноманітними відповідями розвиває в студента потребу в пошуку різних шляхів розв'язання задачі, що необхідно для досягнення основної мети навчання у ВНЗ – уміння самостійно вибирати спосіб виконання поставленого завдання.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Аналіз отриманих результатів показав, що протягом семестру в студентів, здатних до навчання, від тесту до тесту збільшується число повних відповідей на завдання з різноманітними відповідями.

У порівнянні з іншими формами контролю знань тестування має свої переваги і недоліки.

Переваги тестування:

- тестування є якіснішим і об'єктивнішим способом оцінювання, його об'єктивність досягається шляхом стандартизації процедури проведення, перевірки показників якості завдань і тестів у цілому;

- тестування – справедливіший метод, який ставить усіх студентів в однакові умови, як у процесі контролю, так і в процесі оцінювання;

- тести – це об'ємніший інструмент, оскільки тестування може включати в себе завдання за всіма темами курсу, тоді як на усний екзамен зазвичай виноситься 2-4 теми, а на письмовий – 3-5. Це дозволяє діагностувати знання студента за всім курсом, виключаючи елемент випадковості при витягування екзаменаційного білета;

- тест є точнішим інструментом, так, наприклад, шкала оцінювання тесту з 20 запитань, містить 20 поділок, у той же час, як звична шкала оцінювання знань – лише 4;

- тестування є ефективнішим з економічних міркувань. Основні затрати при тестування припадають на розробку якісного інструментарію, тобто мають одноразовий характер. Затрати ж на проведення тесту значно нижчі, ніж при письмовому чи усному контролі. Проведення тестування і контроль результатів у групі з 30 осіб забирає півтори-дві години, усний або письмовий екзамен – не менше чотирьох годин;

- тестування – це найбільш м'який інструмент, який ставить всіх студентів в однакові умови, використовуючи єдину процедуру і єдині критерії оцінки, що приводить до зниження передекзаменаційних нервових напружень.

Недоліками тестування є такі моменти:

- розробка якісного тестового інструментарію – тривалий, трудомісткий і затратний процес. Стандартні набори тестів для більшості дисциплін ще не розроблені, а розроблені зазвичай мають низьку якість;

- дані, що отримує викладач в результаті тестування, хоча і включають інформацію про недостатність підготовки по конкретних розділах, але не дозволяють судити про причини цих недоліків;

- тест не дозволяє перевіряти і оцінювати високі, продуктивні рівні знань, пов'язані із творчістю, тобто ймовірнісні, абстрактні і методологічні знання;

- широта охоплення тем у тестуванні має і зворотний бік. Студент при тестуванні, на відміну від усного або письмового іспиту, не має достатньо часу для скільки-небудь глибокого

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

аналізу теми;

– забезпечення об'єктивності і справедливості тесту вимагає прийняття спеціальних заходів із забезпечення конфіденційності тестових завдань. При повторному застосуванні тесту бажано внесення змін до завдань;

– у тестуванні присутній елемент випадковості. Наприклад, студент, який не відповідає на просте запитання, може дати правильну відповідь на складніше. Причиною цього може бути як випадкова помилка в першому випадку, так і вгадування відповіді в другому. Це спотворює результати тесту і призводить до необхідності врахування ймовірнісної складової при їх аналізі.

Таким чином, порівняльний аналіз відомих методів вимірювання рівня знань, які використовують в сучасній педагогіці, свідчить про те, що тестування найбільшою мірою задовольняє критерії якості під час визначення рівня набутих знань, характеризується найвищою оперативністю та є найпридатнішим для комп'ютерної реалізації. Тестування дозволяє швидше зрозуміти, як далі працювати з даним студентом, а також допомагає лектору скорегувати курс. Але не слід розглядати тестування як універсальний, абсолютний метод контролю та зводити педагогічну діагностику до простого тестування, тому що не всі характеристики засвоєння матеріалу можна отримати за допомогою тестування. Наприклад, творчі здібності, уміння логічно мислити, застосовувати теоретичні знання до виконання нетрадиційних завдань, уміння конкретизувати свою відповідь прикладами, знання фактів, уміння зв'язано, логічно і аргументовано висловлювати свої думки, нажаль, продіагностувати за допомогою тестів неможливо. Тому тестування, як один із методів педагогічної діагностики, слід використовувати в комплексі з іншими методами й формами контролю, а тест має стати одним із засобів комплексного оцінювання знань студентів.

Систематичне проведення контрольних заходів за допомогою складених на вищому рівні інструментів контролю дозволяє ВНЗ готувати висококласних фахівців у різних галузях знань, здатних застосовувати накопичений багаж знань у будь-яку хвилину. Саме таких фахівців і нині, і в майбутньому потребує наша країна, щоб з їхньою допомогою провести швидке оздоровлення економіки.

Література:

1. Айнштейн В. Г. Об адекватности экзаменационных оценок // Айнштейн В. Г., Гольцова И. Г. // Высшее образование в России. – 1993. – № 3. – С. 40–42.
2. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности: уч. пособие. – М., 1995. – 271 с.
3. Рогинский В. М. Азбука педагогического труда: пособие для начинающего преподавателя технического вуза. – М. : Высш. шк., 1990. – 112 с.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

4. Садовничий В. А. Компьютерная система проверки знаний студентов // Высшее образование в России. – 1994. – № 3. – С. 20–26.
5. Педагогическая диагностика / Под ред. К. Ингенкампа; перевод с нем. – М., 1991. – 525 с.
6. Аванесов А. А. Тесты в социологическом исследовании. – М.: Наука, 1989. – 237 с.
7. Фетисов В. С. Комп'ютерні технології в тестуванні: навчально-методичний посібник. – Ніжин: видавець ПП Лисенко М. М., 2011. – 140 с.
8. Булах І. Є. Створюємо якісний тест: навчальний посібник / Булах І. Є., Мруга М. Р. – К.: Майстер-клас, 2006. – 160 с.

Санькова Ю. А.*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ КУРСАНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТА «ЛЮДИНА І СВІТ»

Стаття розкриває основні методи та підходи щодо розвитку критичного мислення курсантів при вивченні предмета «Людина і світ».

Сучасний етап розвитку суспільства пов'язаний зі зростанням кількості потоків інформації, змінами в технологіях, розширенням соціокультурних зв'язків, посиленням процесу євроінтеграції. Цей стан речей зумовлює зміст стратегічних завдань, які покликана вирішувати загальноосвітня школа, готуючи особистість до життя в суспільстві. А саме, активно застосовувати теоретичні знання для аналізу, узагальнення й оцінки особистісних і суспільних явищ, пошуку обґрунтованих рішень у процесі навчання та іншої діяльності, відстоюючи водночас свої переконання та власну життєву позицію [2]. Тому на сьогоднішній день актуальним залишається твердження видатного американського мислителя минулого століття Джона Дьюї, що фундаментальна мета сучасної освіти полягає не в наданні інформації учням, а в тому, щоб розвивати критичний спосіб мислення, навички мислення, котрі дають змогу адекватно оцінювати нові обставини і формувати стратегію подолання проблем, які у них криються [1, с. 34].

Критичне мислення – це наукове мислення, сутність якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень. Головним чином йому притаманні такі властивості, як усвідомленість та самовдосконалення.

Використання методики критичного мислення під час вивчення навчального предмета «Людина і світ» дає можливість курсантам систематизувати отримані раніше знання з інших предметів стосовно суспільних явищ а також сприяє соціальному самовизначенню молодого покоління.

Інтерес до технології критичного мислення як освітньої інновації виник в Україні наприкінці ХХ століття. У зарубіжній і вітчизняній психолого-педагогічній думці цю категорію у своїх наукових працях досліджували Дж. Брунер, Л. Виготський,

* © Санькова Ю. А.